

A második napon népes látogatósereget vonzottak a Fazola műemlék kohó területére szervezett programok. A klopacska és a kohóharang jelzései, majd az erdész-, bányász- és kohász-himnuszok után *dr. Nyitray Dániel* kohómérnök a szervezők nevében köszöntötte a kilátogató vendégeket. Az ünnepi megnyitó beszédet *dr. Dúl Jenő* c. egyetemi tanár mondta.

A Fazola Fesztivál szép hagyománya a tiszteletbeli kohásszá fogadás.

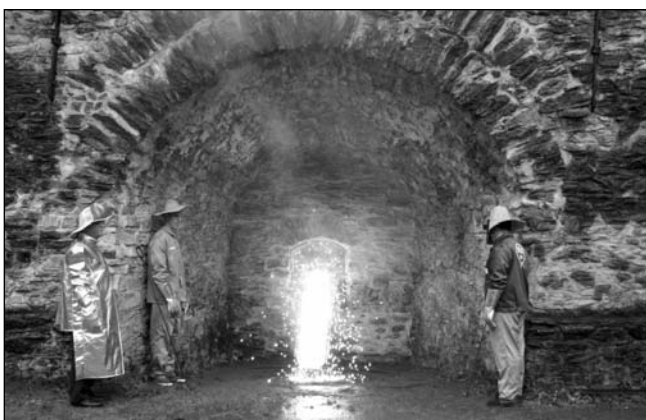
Ez évben *Balogh Bélára*, a Vasas Szakszervezeti Szövetség elnökére esett a választás (1. kép).

A gazdag szakmai program keretében a látogatók megismerkedhettek az alumínium fémhabok szerkezeti anyagként való hasznosíthatóságával; a kovácmesterek a vas művészi szabadkézi alakítását, hengerész barátaink a gépi képlékeny alakítás technikáját mutatták be. *Dr. Thiele Ádám* a Budapesti Műegyetem adjunktusa az

általával épített bucakemencében nagy érdeklődés mellett ősi módszerrel állított elő a mai fogalmaink szerinti acélt (2. kép). Délután a kulturális programok kellemes kikapcsolódást biztosítottak minden korosztálynak.

A IX. Fazola Fesztivál ez évben is az összetartozás rendezvénye volt, amelyen az esős időjárás ellenére a két napon több mint ezren vettek részt.

Sipos – Nyitray

■ 1. kép. „Csapolás” a műemlék kohónál

■ 2. kép. Thiele Ádám bucakemencéje

Dr. Varga Ferenc életműve halálának 25 éves jubileuma alkalmából (1920–1990)

Varga Ferenc nyolcgyermekes családban született 1920. április 18-án. Édesapja a Győr–Sopron–Ebenfurti Vasút (GYSEV) alkalmazottja volt, mint kocsifékező. Tanulmányainak helyszíne az elemi iskolától az egyetemmel bezárólag szülővárosa volt. Középiskolásként a bencések jeles gimnáziumát választotta. Ide járt nyolc évig, és itt is érettségizett 1938-ban. Sok minden érdekelt, sok minden akart lenni. Végül is a Magy. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem soproni karán a kohászatot választotta. Általános kohómérnöki oklevelét – évvesszeség nélkül – itt szerezte meg 1943-ban.

Neves gépgyárak vasöntődéinek sorában szerzett jó üzemi gyakorlatot.

Első munkahelye a Láng Gépgyár vasöntődéje volt, majd magánmérnöki irodában tervezéssel foglalkozott. A II. világháború után a Sopronlővői Kés-

gyárban vállalt üzemmérnöki beosztást. 1946–1948-ban a Röck Gépgyár öntődéjében hasonló beosztásban munkálkodott. Majd 1951-ig a budapesti Magyar Állami Vas- és Gépgyárban (MÁVAG) a vasöntőde műhelyfőnök helyetteseként foglalkoztatták.

1951-ben a Tudományos Bizottság függetlenített aspiránsnak vette fel a Vasutba, de amikor a Vasipari Kutató Intézet már meglévő Metallurgiai Osztályból kiváló önálló Öntődei Osztály osztályvezetői posztját meghirdették, akkor ezt megpályázta, és el is nyerte 1952-ben. Így ő lett a hazai öntészeti kutatások megszervezője vasöntészet és formázóanyag kutatási körrel. Aspiránsi tevékenységét a munkája mellett párhuzamosan folytatta. Az osztály kutatási tevékenysége a létszám és berendezés bővülésével a kupolós és induktív olvasztásra, a temper- és olykor az

acélöntészetre is kiterjedésedett. A fémöntők és a Kohó- és Gépipari Minisztérium sürgetésére 1964-ben áthívta a Fémöntő Csoport megszervezésére dr. Pilissy Lajost a Fémipari Kutató Intézetből. Így az osztály tevékenységi köre teljessé vált. Ez lett az Öntődei Osztály fejlődésében az ágazat meghatározó kutatási bázisa. Ezt az osztályt vezette 25 évig, nyugdíjazásáig.

Az osztály és saját tevékenységének fő irányai: a módosított és gömbszögletes öntöttvas gyártástechnológiájának kidolgozása és a hazai üzemekbe való bevezetése, a kupolókemencék fejlesztése (forrószeles, bázikus stb.) az öntöttvas kéntelenítése, a gázmetallurgiai eljárások bevezetése. Fémöntő csoportja első sorban az alumínium kokilla- és nyomásos öntésnek fejlesztésével foglalkozott, főleg a svájci Bühler hidegkamrás nyomásos öntőgép megvétele után.

1956 májusában a Magyar Tudományos Akadémián megvédte tuda-

mányos téziseit és ezzel a műszaki tudományok kandidátusa címet. Disszertációja: Kéntelenítési kísérletek bázikus béléű kupolókemencében. Ezt az eljárást bevezették a csepeli és salgótarjáni vasöntödében. Kandidátusi fokozata alapján még ez évben műszaki doktorrá avatták a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen.

Ő maga kutatómunkája kiemelkedő eredményének írta a nagyszilárdságú gömbgrafitos öntöttvasal a MÁVAG vasöntödéjében folytatott kísérleteit, a forrószeles kupolókemencés olvasztási kísérleteit az Április 4. Gépgyár vasöntödéjében, majd az első hazai forrószeles kupoló megépítését 1959-ben. Munkatársaival segédötveteket dolgozott ki a gömbgrafitos öntöttvas gyártására, melyre szabadalmi oltalmat is nyertek.

Jelentős és maradandó tevékenységet fejtett ki a szakmai oktatás terén is. Már a MÁVAG-ban vasöntő továbbképző és átképző tanfolyamokat tartott. A vasas szakszervezet részéről az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesülettel együtt már 1947-ben felmerült a dolgozók hároméves esti öntőipari középiskolájának megszervezése, és szervezőül Varga Ferenc neve, aki egy bizottság élén kidolgozta a most már négyéves öntőipari gimnázium, később technikum tanmenetét, órabeosztását és tematikáját. Az esti iskola be is indult, első igazgatója a szervező Varga Ferenc volt (1947–1952), egyben a Vasöntészet c. tantárgy előadója is. A nappalos öntő- és kohóipari technikumok később ennek az esti technikumnak a mintájára alakultak. A Műszaki és Gazdasági Akadémián ugyancsak ő tanította a vasöntészetet 1951–1952-ben, ugyanígy a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen a Vaskohászati Tanszék keretei között 1957–1958-ban szintén a vasöntészetet.

Irodalmi munkássága kiemelkedően magas és korszakalkotó is volt. Kereken 70 dolgozata jelent meg, zömében az Öntőde hasábjain. Az Öntőszakma legaktívabb közírója volt a múltba és a jövőbe tekintve egyaránt. Közel 200 kutatási jelentés jelent meg a nevével fémjelezve. Fiatal kutató beosztottjait nemcsak a kutatómunkába vonta be akár témavezetőként is, hanem a cikkek vagy ezek részeinek megírásába is. Így dolgozatainak zöme a társszerzők nevének feltüntetésével jelent meg. Az OMBKE Öntőde c. szak-

lapjának független szerkesztője volt két cikluson keresztül 1957–1963-ban. Így nem csoda, hogy számos apróbb közlemény (egyesületi vagy vállalati rendezvény, úti beszámoló, könyvismertetés vagy nekrológ stb.) az ő tollából került ki (névének szignójával vagy anélkül). Ezenkívül tíz szak- és tankönyvnek volt a szerzője, illetve társszerzője. Közülük messze kiemelkedik a főszerkesztésében a Műszaki Kiadónál megjelent felső szintű öntészeti kézikönyv első kiadása 1964-ben, és második kiadása 1985-ben, amely nívódíjas kiadvány lett. Itt nem arról van szó, hogy a második kiadás az elsőnek változatlan vagy bővített kiadása, hanem teljesen más, új felfogásról van szó. A 815 oldalas művet 33 szerző írta. Az utóbbi szám arra utal, hogy milyen nehéz lehetett e 33 szerző munkáját és művét összehangolni. Nem csoda, hogy a főszerkesztő négy fejezetszerkesztőt hívott segítségül. Varga Ferenc munkája volt a Tánacsics Kiadónál 1964-ben megjelent, szakmunkás szintű Vas- és acél öntése c. könyv.

Társadalmi szervező tevékenységét az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületben (OMBKE) fejtette ki. Egyesületünkbe 1944-ben – mint kezdő mérnök – lépett be. A Kohászati Szakosztályon belül 1949-ben megalakult öntődei tagozatból 1952-ben vált ki végleg Öntődei Szakosztályként. Ennek első elnöke az akkor csepeli Hargitay Sándor okl. gépészmérnök lett, titkára pedig Varga Ferenc okl. kohómérnök, aki ugyancsak nehéz időszakban, a szerveződben lévő szakosztályt két cikluson keresztül (1952–1958) vezette. A most már dr. Varga Ferenc 1966 és 1972 között (ismét két cikluson át) a szakosztály elnöki tisztségét töltötte be. Az Öntődét 1955–1963 között szerkesztette az előzőekkel párhuzamosan. Ez komoly megterhelést jelentett számára. 1958–1969 között az egyesület választmányának is tagja volt. 1972–1976 között az egyesület főtítkárhelyettesi tisztségét viselte. Azaz 18 éven keresztül dolgozott részben átfedő funkciókkal egyesületünkben.

A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Öntődei Bizottságának titkári tisztségét viselte 1951–1956 között, majd a Fémszerkezeti, később a Technológiai Bizottságban ugyanezt a posztot töltötte be. Az MTA köztestületének is tagja volt haláláig, szavazati joggal.

Egyesületünket több ízben képviselte az Öntéstechnikai Egyesületek Nemzetközi Szövetségében (UATF). Előadással szerepelt számos nemzetközi rendezvényen (Bécs, Prága, Varsó, Újdelhi, Amszterdam). Mindezekért, de kutatóintézeti szervező és kutatómunkájáért a következő kiténtéseket kapta időrendben: a Szocialista Munkáért állami kiténtetést 1953-ban, z. Zorkóczy Samu-émlékéremet 1959-ben, Munka Érdemrend bronz fokozata miniszteriumi kiténtetést 1967-ben, a Kohászat Kiváló Dolgozója miniszteriumi kiténtetést 1973-ban, a Wahlner Aladár-émlékéremet 1983-ban, z. Zorkóczy Samu-émlékérem bronz fokozatát 40 éves egyesületi tagságáért 1984-ben. Végül egyesületünk legmagasabb kiténtetését nyerte el, amikor a közgyűlés Tiszteleti Taggá választotta 1985-ben.

1977-ben vonult nyugállományba, de folytatta publikációs tevékenységét. Elkészítette a Magyar Öntőnapok 1959 és 1979 közötti krónikáját. Részt vett az egyesület Jubileumi Évkönyvének kiegészítésében. Megírta az egyesület és a legendás Ifjúsági Kör történetét. Az egyesületi munkáról megírt, a Kiténtettek Almanachja c. mű sajnos kiadatlan maradt.

Elsősorban azonban családjának élt és bélyeggyűjteményével foglalkozott. 1990. október 21-én, életének 71. évében hirtelen szívvroham következtében hunyt el. Az OMBKE és az Öntészeti Egyesülés sajtó halottjának ismerte el. November 7-én a hozzátartozói, sok tanítványa, munkatársa, tagtársa és barátja kísérte utolsó útjára a Farkasréti temetőben, ahol egyesületünk és a szakma nevében dr. Bakó Károly ügyvezető főtítkár búcsúztatta a ravatalozóban. A sírnál a katolikus egyházi becszentelés után felcsendültek a kohászhimnusz hangjai.

Varga Ferenc a. Faki kimagasló személyisége volt az ekkor még virágzó öntőszakmának. Nemcsak kitűnő szervező volt, de a jövőbe látó (pl. indukciós olvasztás, gázmetallurgia) kutató is. Fiatal kutatóit mindig támogatta munkájukban, még tanulmányaik elősegítésében is. Hathatós támogatója volt a politikailag üldözött emberek szakmai életének visszarendezésében, így pl. Chapó Elek okl. gépészmérnöknek, Görög Márton okl. kohómérnöknek.

Emlékét megbecsüléssel és szeretettel őrizzük.

 Pillissy Lajos